

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Motvind SørVest
Hottavikhagen 17
4048 Hafrsfjord

Oslo og Stavanger_20.8.2021

Deres ref: 21/1223

Høringsuttalelse til «Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta».

Vi viser til innbydelse til å komme med høringsuttalelse til utkast til veileder. Motvind Sørvest og Motvind Norge sender inn et felles høringssvar.

Generelt

Motvind Norge har på sitt landsmøte vedtatt at satsingen på havvind må stanses inntil det kan dokumenteres at utbygging av vindkraft til havs er bærekraftig og ikke er til skade for økosystemene. Ulike næringer må involveres, deres interesser må hensyntas og avklares. Havforskningsinstituttet og offentlige miljømyndigheter må derfor få en fremtredende og avgjørende rolle ved forskning, konsekvensutredninger, kvalitetssikring og beslutninger. Før det eventuelt kan gis konsesjon, må det utføres grundige undersøkelser av virkninger på fugleliv, fugletrekk, marine pattedyr, fisk, fiskerier og hele det marine økosystemet. Dette må omfatte støy, infralyd, avskalling og plastpartikler, miljøgifter, strømforhold med mer.

Erfaringen fra vindkraftutbygging på land og tildelte konsesjoner i kystnære områder er at det må gjennomføres langt grundigere – og uavhengige - konsekvensutredninger. Hensynet til liv og artsmangfold, i og på havet, må tillegges avgjørende vekt. Norge er helt avhengig av en bærekraftig fiskerinæring, og havvind representerer uante konsekvenser. Det minnes også om at Norge ved statsminister Erna Solberg har tatt internasjonalt lederskap for vern av verdens hav.

Utbygging av havvind skal ikke hindre at historiske fiskeriinteresser kan videreføres, og viktige gyte- og oppvekstområder for fisk må derfor vernes.

Med bakgrunn i våre erfaringer med utbygging av vindkraft på land mangler vi nødvendig tillit til konsekvensutredninger og beslutningsprosesser for vindkraft til havs og på kysten. Havforskningsinstituttet og offentlige miljømyndigheter må derfor få en fremtredende og avgjørende rolle ved forskning, konsekvensutredninger, kvalitetssikring og beslutninger.

Konsekvensutredningene må bestilles av offentlig myndighet, slik at fagligheten lettere kan overstyre økonomiske og konkurransemessige hensyn i den samfunnsøkonomiske vurderingen. Ett system som skaper en konkurransemessig dynamikk med underleverandører som trenger flere oppdrag hos den som bestiller, må unngås. Det er rett og slett faktagrunnlaget vi ber om at blir tatt på alvor. Førre-var prinsippet slik det er nedfelt i norsk lov og gjeldende EØS-rett må legges til grunn og håndheves.

Kunnskapshull må lukkes.

Vår holdning støttes av Havforskningsinstituttet som i sin rapport «Potensielle effekter av havvindanlegg på havmiljøet» fra november 2020 bl.a. kommer med følgende råd og anbefalinger:

«Totalt sett er det med dagens kunnskap ikke mulig å forutsi om den totale effekten av vindkraftanlegg blir positive, negative eller nøytrale i norske havområder.»

«For å dokumentere effekter av vindkraftanlegg trengs det en kombinasjon av kontrollerte eksperimenter som ser på ulike effekter separat og større feltstudier som sammenligner et område i og rundt et anlegg før og etter utbygging»

«Derfor bør en forundersøkelse ha en varighet slik at år til år variasjoner fanges opp.»

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-42>

Motvind Norge og Motvind SørVest mener derfor at før OED starter en prosess med prekvalifisering og konsesjon, må kunnskapshullene som beskrevet i overnevnte rapport, og i vår erfaring fra konsesjonsprosessen på land, lukkes.

Prekvalifiseringsprosessen.

Kravene til selskaper som kan bli prekvalifisert er svært vage og åpner for en subjektiv vurdering. I forslaget fra OED er det kun følgende krav:

«Foretaket må ha tilstrekkelig ressurser og personell til å kunne styre aktuelle operasjoner og aktiviteter i henhold til det til enhver tid gjeldende regelverk, herunder HMS-regelverket. «

Kravene må være mye mer spesifikke. Erfaringene fra Norsk olje og gass på norsk sokkel må brukes, ved at det f.eks. stilles samme/tilsvarende krav som til oljeselskaper, og da spesielt innen HMS.

Erfaringen fra opphevelsen av kompetanseforskriften til energiloven må tas i betraktning. Her ble det stilt krav til faglighet i eierskapet til produksjonsanlegg og nett på land, noe som ble endret til et krav om «å ha tilgang til slik kompetanse». Endringen åpnet for at de som kun har finans- og selskapsrettslig kompetanse nå er eiere av vindkraftanlegg på land. Vi ser at dette fagmiljøets forståelse av HMS, viktigheten av internkontroll og å føre miljøtilsyn, er begrenset.

Prekvalifiseringsprosessen kan heller ikke starte før kunnskapshullene som nevnt ovenfor er lukket. Når en ikke vet konsekvensene og utfordringene med vindkraftverk til havs, er det heller ikke mulig å vite hvilke kompetanse og krav det skal stilles til utbyggerne.

Selskaper som ønsker å bli prekvalifisert må derfor selv gjennomføre alle konsekvensutredninger og med de nødvendige tiltaksplaner før de kan be om å bli prekvalifisert.

Fjerning og opprydding av havbasert vindkraft kommer til å bli svært dyrt, muligens opp mot 20 % av investeringskostnadene. Selskaper som ønsker å bli prekvalifisert må derfor kunne dokumentere at de kan stille en bankgaranti på 20 % av investeringskostnadene. Det antas at et havvindanlegg vil koste 1-5 milliarder kroner, og bankgarantien må derfor være på min 200 millioner og gjelde fra det tidspunkt en evt konsesjon blir gitt, og til etter at all opprydding og fjerning er avsluttet og dokumentert.

Overdragelse av rettigheter

Energilova og veilederen åpner for at selskaper som har fått tildelt areal/konsesjon kan overdra disse rettighetene til andre.

Dette rører ved en svært viktig politisk debatt som ikke er ordentlig løftet fram i lyset. Hvem skal eie våre felles ressurser, og er det helt uproblematisk at konsesjoner kan overdras? Vi savner en grundigere diskusjon om dette.

Dette er selve forretningsmodellen for landbasert vindkraft i Norge. Selskaper som har fått konsesjon selger så denne konsesjonen videre med høy fortjeneste til andre investorer. Lenge før strømprroduksjonen har kommet i gang. Driveren inn i forretningsmodellen er selve salget av konsesjonen og ikke strømprroduksjonen. Dette har utvilsomt medført at NVE har gitt konsesjoner på feil grunnlag. Erfaringene fra landbasert vindkraft er også at NVE ofte bare bruker 1 dag på å behandle og godkjenne slike søknader, og NVE stiller ingen krav til kjøper av konsesjonen.

For at et selskap skal kunne kjøpe et tildelt areal/konsesjon, må vedkommende selskap være prekvalifisert på lik linje med selgende selskap. tillegg må det stilles krav til at det må minst ha gått 5 år før tildelt areal/konsesjon kan selges. Noe annet ville åpne for at driveren innen havvindutvikling blir selskapsspekulasjon, og ikke bærekraftig strømprroduksjon. Kombinasjonen manglende hensyn til økosystemene, med en driver hvor selve salget av selskapet med konsesjoner er viktigere enn strømprroduksjonen, gir ikke et bærekraftig system.

NVE manglende kompetanse på havvind.

NVE ser ut til å være tiltenkt en sentral rolle ifm tildeling av konsesjoner på havvind og tilsyn av anlegg og drift. NVE har liten kompetanse på drift til havs. Vi så for eksempel at NVE nylig sendte ut på høring en søknad om konsesjon for et oppankret havvind testanlegg i Bokn kommune i Rogaland. Her var ingen konsekvensutredning eller undersøkelser av biologien, sjøbunnen, og om det i det hele tatt var mulig å bruke ankre i en bratt skråning tatt med. I tillegg var det brukt landkart i stedet for sjøkart. Sjøkartet viser at det går 2 høyspentkabler i området for vindturbin og ankre, og en avriving av en slik kabel kunne gi store samfunnsmessige konsekvenser og mørklagt deler av Rogaland.

NVE sin tilsynsavdeling har heller ingen havvind-kompetanse. Tilsynsrapportene NVE utarbeider for landbaser vindkraft, er svært mangelfulle, er ikke basert på noe regelverk, eller sjekklister, stiller ikke krav til lukking av funn osv. Det kan synes som at de ikke har systematikken inne.

I Energilovforskrifta står det:

«Konsesjonæren skal sørge for at det innføres og praktiseres internkontroll for ivaretagelse av krav til miljø og landskap som er fastsatt i eller i medhold av energiloven kapittel 3»

NVE sitt tilsyn følger etter vår kunnskap sjelden opp selv om Motvind Norge og andre ved flere anledninger har påpekt at konsesjonær mangler et slikt internkontrollsystem. I beste fall sier de til konsesjonær (etter at anlegget er bygd) at de må begynne å se på et slikt system.

NVE er både konsesjons- og tilsynsmyndighet for vindkraftanlegg, dette er en uheldig sammenblanding av roller.

Dette var også en utfordring og problemstilling i den tidlige perioden av norsk olje- og gassvirksomhet, og allerede i 2004 ble derfor Oljedirektoratet og PTIL delt i 2 helt selvstendige og uavhengige enheter. Motvind Norge og Motvind SørVest anbefaler at det samme må gjøres med NVE både ift land og havbasert vindkraft.

Med hilsen

For Motvind Norge og Motvind SørVest

Eivind Salen
Styreleder
Motvind Norge

Anne Baardvik
Daglig leder
Motvind Norge

Bjarne Jensen Marit Brevik
saksbehandler Styreleder
Motvind Sørvest